

Nr 612.

Av herr **Skoglund** i Doverstorp m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 303, angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område m. m.

Genom det beslut rörande prisreglerande åtgärder på jordbrukets område, som fattades av förra årets riksdag, godkändes som en betydelsefull detalj, att ett beräknat inkomstöverskott i den uppgjorda jordbrukskalkylen skulle till en viss del få utjämnas genom höjning av kalkylens arbetskostnadspost. Som motiv härför åberopades bl. a. ett uttalande, som gjorts av jordbruksutskottet vid 1943 års riksdag, att timlönen för den inom jordbruket sysselsatta arbetskraften borde höjas till samma nivå, som gällde för grovarbete å landsbygden. Som följd av beslutet om prisregleringen för jordbrukets produkter under produktionsåret 1944/45 höjdes den avtalsenliga timlönen för manliga lantarbetare fr. o. m. den 1 nov. 1944 till 113,5 öre. Härigenom minskades den skillnad, som tidigare funnits mellan lantarbetares och övriga lönearbetares timlöner, men lantarbetarnas löner kommo dock inte ens i nivå med lönerna till andra grovarbetare på landsbygden. De vanliga grovarbetarlönerna torde ligga omkring 125 öre pr timme, och skogsarbetare nå med nu beviljade procentuella avlöningstillägg betydligt högre timlöner än lantarbetare. Jordbruket har dessutom på många orter att konkurrera om arbetskraften med den å landsbygden förlagda industrien, vars löner till både män och kvinnor ligga väsentligt högre än jordbrukets, trots att de anspråk på yrkesskicklighet, som måste ställas på jordbrukets arbetare, äro minst lika höga som de som ställas inom landsbygdsindustrien. Även om skillnaden mellan lantarbetares och övriga landsbygdsarbetares lönevillkor i någon mån kompenseras av att lantarbetaren har jämnare sysselsättning än t. ex. grovarbetaren, skogsarbetaren eller sågverksarbetaren, bereder dock den föreliggande löneskillnaden jordbruket stora besvär, därigenom att den skapar svårighet för jordbruket att få tillräcklig arbetskraft. I många fall, såsom vid anställning för enbart sommararbete och vid korttidssysselsättning vid tröskning, potatisupptagning etc., måste jordbruket betala högre löner än de avtalsenliga. Vid jordbrukskalkylens uppgörande har viss hänsyn tagits härtill, men det framgår av redogörelsen för kalkylens behandling inom 1942 års jordbrukskommitté, att delade meningar rått om till vilket belopp arbetskostnaderna skulle upptas i kalkylen. Enligt vår uppfattning är den upptagna siffran låg med hänsyn till den utveckling, som skett å jordbrukets arbetsmarknad jämväl efter kalkylens

uppgörande. Det är av denna anledning önskvärt, att prisregleringen genomföres så, att en tillräcklig marginal lämnas till jordbrukets fördel för täckande av arbetskostnader, som komma att uppgå till högre belopp än de i kalkylen upptagna.

Vidare måste vid prisregleringens uppgörande beaktas det berättigade i att prissättningen på jordbrukets produkter göres sådan, att ersättningen till den i jordbruket sysselsatta arbetskraften kommer i nivå med vad som betalas för motsvarande arbetskraft i andra yrken. Inte minst bör detta beaktas, då det gäller kvinnliga arbetslöner. Jämförd med betalningen för annat kvinnoarbete är den ersättning påfallande låg, som utgår för kvinnoarbete i de landsdelar, där kvinnorna i jordbruket göra med männen jämställt arbete. Fördelas den arbetsinkomst, som inom småbruk och bondejordbruk kommer på familjemedlemmarnas del, på de utförda arbetstimarna, blir det särskilt för husmödrarna oftast en mycket låg timlön för deras många arbetstimmar per dag. Det steg till utjämning av löneklyftan mellan jordbruket och andra yrken, som togs vid förra årets prisreglering, har överallt inom jordbruket hälsats med stor tillfredsställelse. Den då uppnådda utjämningen har emellertid delvis upphävts genom de nya löneavtal, som innevarande år träffats för stora grupper industriarbetare. För att den därvid uppkomna förstoringen av löneklyftan inte skall bestå och en ytterligare löneförbättring till den i jordbruket sysselsatta arbetskraften, däri inbegripna jordbrukarna själva och deras familjemedlemmar, inte skall skjutas till en oviss framtid, anse vi, att frågan om jordbrukets arbetslöner vid prisregleringens bestämmande bort beaktas på ett bättre sätt, än som skett i Kungl. Maj:ts proposition nr 303 angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område.

Tyvärre äro möjligheterna härför inte så stora som föregående år, därför att jordbrukskalkylen för produktionsåret 1945/46 inte visar något inkomstöverskott, och de priser, som ingå i denna kalkyl, äro av Kungl. Maj:t fastställda vid redan beslutad vårprissättning. De möjligheter, som finnas för beaktande av här ovan anförda synpunkter, böra dock tillvaratagas. Då balansen i jordbrukskalkylen påverkas av sådana poster som den ännu okända storleken av 1945 års skörd, har departementschefen också räknat med möjligheten av en omprövning av kalkylen i augusti i år och eventuellt även vid senare tidpunkt. I fråga om de riktlinjer, som vid en sådan omprövning skola följas, därest därvid uträknas annan inkomstsumma än den i jordbrukskalkylen beräknade, anse vi att riksdagen bör göra klarare uttalanden än de vaga antydningar, som förekomma i propositionen. Ehuru det inte med tydlighet framgår av departementschefens uttalande, förutsätta vi att den s. k. 4 %-regeln skall bibehållas, innebärande bl. a. att jordbruket som kompensation mot förlustrisker får tillgodogöra sig upp till 4 % höjning av den beräknade inkomstsumman.

I lyckligt fall kan jordbruket därmed erhålla kompensation för motsvarande högre arbetskostnader. Vi anse det emellertid välbefogat, att ett eventuellt överskott även därutöver må, liksom skedde förra året, få användas till förbättring av den i jordbruket arbetande befolkningens arbetsinkomster och ej till prissänkning å jordbrukets produkter.

Med stöd av vad vi ovan anfört få vi hemställa,

att riksdagen ville besluta att uttala sig för en sådan utformning av de prisreglerande åtgärderna på jordbrukets område, som här angivits.

Stockholm den 29 maj 1945.

Martin Skoglund.

<i>Karl Magnusson.</i>	<i>T. G. v. Seth.</i>	<i>Ebon Andersson.</i>
<i>Gunnar Falla.</i>	<i>E. Birke.</i>	<i>C. Oscar Nolin.</i>
<i>Georg Fahlman.</i>	<i>Stig Janson i Frändesta.</i>	<i>Erik Hagberg.</i>
<i>Arvid Karlsson i Granébo.</i>	<i>Einar Hægglom.</i>	<i>Gust. Svedman.</i>
<i>Erik Olson.</i>	<i>Per Jonsson i Malmgrava.</i>	<i>Folke Kyling.</i>
<i>Ernst V. Staxäng.</i>	<i>Albert Larsson.</i>	<i>Ragnar Sveningsson.</i>
<i>Andr. Andersson, Gisselås.</i>	<i>Brynolf Stattin.</i>	<i>E. Thorell.</i>
<i>Alarik Hagård.</i>	<i>Åke Wiberg.</i>	<i>Elis Håstad.</i>
<i>G. Ljungquist.</i>	<i>Märta Boman.</i>	<i>Nils Holmström.</i>
<i>Ivar Sefve.</i>	<i>Carl Lindmark.</i>	<i>Gust. Nilsson i Göingegården.</i>
<i>Martin Ljungberg.</i>	<i>L. O. Skantze.</i>	<i>P. Hj. Fagerholm.</i>
